

УДК 347.1

Катерина Олегівна СКРИННІКОВА,

*старший викладач кафедри цивільного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3721-4462>*

МЕДИЧНА ДОПОМОГА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

У нелегкий для нашої країни час медичні заклади працюють у надскладному режимі, надаючи допомогу, в першу чергу, військовослужбовцям які ризикуючи не тільки здоров'ям, а й життям боронять кордони і землі нашої України. Для реалізації та правильного координування роботи та з метою забезпечення належного лікування військовослужбовців Верховна Рада України прийняла Закон про внесення змін до ст. 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», яким вдосконалено порядок надання медичної допомоги військовослужбовцям України в умовах воєнного стану (набрав чинності 13 квітня 2022 року) [1].

Вказаним Законом передбачається лікування військовослужбовців як у військово-медичних закладах охорони здоров'я, так і в інших закладах, які знаходяться як на території України, так і за її межами. Так, відповідно до змін до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (п. 1 ст. 11) визначено: «У період дії воєнного стану військовослужбовці, які брали безпосередню участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах здійснення зазначених заходів, можуть бути направлені відповідно до висновку військово-лікарської комісії для подальшого надання їм медичної допомоги або проведення медико-психологічної реабілітації до медичних закладів, розташованих за межами України. На зазначених військовослужбовців та супроводжуючий їх медичний персонал не поширюються обмеження щодо виїзду громадян України за межі України. Порядок надання військовослужбовцям медичної допомоги або проведення медико-психологічної реабілітації у медичних закладах за межами України і проведення оплати послуг з надання такої медичної допомоги встановлюється Кабінетом Міністрів України. Відшкодування вартості проїзду та оплати послуг з надання такої медичної допомоги або проведення медико-психологічної реабілітації здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, крім випадків надання зазначеної допомоги коштом приймаючої сторони».

Питання надання медичної допомоги військовослужбовцям та механізм її надання державними органами запроваджено та прийняті відповідні рішення на законодавчому рівні. Що ж до регулювання надання медичної допомоги іншим громадянам нашої держави, ситуація складніша.

Дуже важливим є питання отримання медичної допомоги громадянами які вимушені залишити свої домівки та переселитися в більш безпечні місця і містечка нашої держави. Як отримати таку допомогу і до яких медичних закладів можна звертатися?

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання в результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [2].

Особи, які вимушені були покинути свої домівки згідно з вищевказаним Законом є внутрішньо переміщеними особами. Однак постає питання в випадках необхідності де можна отримати медичну допомогу? Оскільки навіть у важкий воєнний час мирне населення не перестає потребувати медичної допомоги.

Пунктом 11 ч. 1 ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» закріплено право внутрішньо переміщеної особи на отримання необхідної медичної допомоги в державних та комунальних закладах охорони здоров'я. Проте не прописаний механізм як саме забезпечуються права на медичну допомогу для внутрішньо переміщених осіб. Також, Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.03.2022 р. № 496 затверджені деякі питання первинної медичної допомоги в умовах воєнного стану, яким передбачено :

- 1) ведення обліку переміщених осіб, які звертаються для отримання первинної медичної допомоги;
- 2) надання первинної медичної допомоги та медичної допомоги пацієнтам у невідкладному стані з числа переміщених осіб;
- 3) проведення вакцинації відповідно до вимог календаря профілактичних щеплень.

До введення на території України воєнного стану медична сфера проходила процес реформування і відповідно до ч. 4 ст. 35¹ Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» громадяни,

які потребували медичної допомоги «пацієнти» мали право обирати лікаря, який надає первинну медичну допомогу, у порядку встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я [3].

Статтею 9 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» передбачено, що пацієнт (його законний представник) реалізує своє право на вибір лікаря шляхом подання надавачу медичних послуг декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу. Надавачам медичних послуг забороняється відмовляти у прийнятті декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та веденні пацієнта, зокрема, на підставі наявності у пацієнта хронічного захворювання, його віку, статі, соціального статусу, матеріального становища, зареєстрованого місця проживання тощо, крім випадків, передбачених законодавством [4].

Із введенням воєнного стану та початком бойових дій в різних частинах України звернення до лікаря з яким у кожного пацієнта була укладена декларація не є можливим, а в деяких містах і куточках нашої держави і самі медичні заклади не працюють у зв'язку з їх руйнуванням. Як бути в такому випадку?

Відповідно до Наказу Міністерства охорони здоров'я від 24.02.2022 р. № 374 та Тимчасових заходів у закладах охорони здоров'я з метою забезпечення їх готовності для надання медичної допомоги постраждалим внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України, затверджених цим наказом, закріплено надання невідкладної медичної допомоги у всіх випадках які несуть серйозний ризик для життя і здоров'я.

Однак, надання медичної допомоги, яка не підпадає під категорію невідкладної залишається не врегульованою.

Національною службою здоров'я України оприлюднено інформацію про діючий принцип самоскерування до сімейного лікаря незалежно від місця перебування особи та лікаря у дистанційному форматі, за умови наявної технічної можливості. Проте, наголошується на можливості внутрішньо переміщених осіб звернутися до будь-якого сімейного лікаря, за місцем перебування, без встановлення обов'язку укладення декларації.

Однак, надання медичної допомоги громадянам, які є внутрішньо переміщеними особами, не врегульована на законодавчому рівні та потребує подальшого доопрацювання.

Список бібліографічних посилань:

1. Закон України «Про внесення зміни до статті 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо

вдосконалення порядку надання медичної допомоги військовослужбовцям в умовах воєнного стану» від 01.04.2022 № 2171-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2171-20#Text>

2. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII, набрав чинності 22.11.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1706-18>

3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

4. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19.10.2017 № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>

УДК 347.1

Анатолій Святославович СЛІПЧЕНКО,

*старший викладач кафедри цивільного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2439-4951>*

ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Відомо, що позовна давність є строком захисту порушеного, оспорюваного або невизнаного суб'єктивного права в судовому порядку. По суті – це період часу у продовж якого існує забезпечена законом можливість зацікавленої особи вимагати в суді вирішення матеріально-правового спору з другою стороною або, іншими словами, вимагати задоволення матеріально-правових вимог у судовому порядку. Очевидно, що свого значення позовна давність не тільки не позбавляється у період дії воєнного стану в Україні, а й навпаки, набуває особливого значення. Адже вона має продовжувати забезпечувати і юридичну визначеність, і передбачуваність розвитку цивільних правовідносин, цивільного обороту, і остаточність захисту від за давнених позовів тощо.

Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» (№ 64/2022) воєнний стан було запроваджено з 24 лютого 2022 року строком на 30 діб. У подальшому його було продовжено (наприклад, Указ Президента України № 133/2022 від 14.03.2022). А введення воєнного стану в Україні певним чином впливає на перебіг позовної давності. У зв'язку з цим важливо чітко розуміти як саме обчислюється остання та за якими правилами відбувається її перебіг у цей період.